

ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ КУЛЬТУРИ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ В НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ ДОРΟΣЛИХ

УДК 37.018.48

DOI : 10.12958/2227-2747-2021-1(176)-81-88

Белоліпцева Олена Василівна,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри соціальної роботи,

КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради,

м. Харків, Україна

beloliptseva27@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-3240-3985>

Для цитування: Белоліпцева О. В. Практичний досвід формування гендерної культури фахівців соціальної сфери в неформальній освіті дорослих. *Освіта та педагогічна наука*. 2021. № 1 (176). С. 81 – 88.

References (стандарт APA): Beloliptseva, O. V. (2021). Praktychnyi dosvid formuvannia hendernoї kultury fakhivtsiv sotsialnoi sfery v neformalnii osviti doroslykh [Practical Experience in the Formation of Gender Culture of Social Specialists in Non-formal Adult Education]. *Osvita ta pedahohichna nauka – Education and Pedagogical Sciences, 1 (176)*, 81 – 88 [in Ukrainian].

Постановка проблеми. В умовах суспільних трансформацій, розвитку українського суспільства гендерний підхід у соціальній сфері є вкрай необхідним, оскільки гендерна збалансованість у суспільстві є одним із індикаторів його визнання як розвиненої держави, що стоїть перед європейським вибором. Приєднання України до міжнародної спільноти зобов'язало країну взяти на себе відповідальність за забезпечення рівності прав усіх верств населення. Необхідність забезпечення в суспільстві гендерної рівності означена як п'ята ціль серед Цілей Сталого Розвитку, які слугуватимуть загальною основою для подальших перетворень в Україні, запровадження нових програм і проектів. Необхідність забезпечення гендерної рівності в українському суспільстві вимагає нового світогляду фахівців з роботи з різними категоріями населення, відповідно до якого змінюється стерео-

типне сприйняття можливостей реалізації прав та обов'язків жінок і чоловіків. Інтеграція гендерного підходу в сучасну соціальну роботу надасть реальну можливість фахівцям соціальної сфери через кваліфіковане розуміння його сутності з повагою ставитись до рівноправного розкриття людиною свого особистісного потенціалу.

Ураховуючи, що впровадження системи гендерної освіти у ЗВО є досить новітнім процесом, а більшість фахівців соціальної сфери не володіє знаннями щодо гендерної рівності на достатньому рівні, не розуміє значення гендерного підходу у своїй професійній

діяльності, стає зрозуміло, що більшість кваліфікованих спеціалістів потребує підвищення кваліфікації, організованого неперервного навчання, зумовленого соціальним запитом на високий рівень освіченості, гендерної культури, професіоналізму фахівців.

Аналіз актуальних досліджень. Серед зарубіжних авторів, які працюють у руслі соціологічного аналізу гендерних відносин, заслуговують на увагу роботи С. Аккер (S. Acker), Е. Гідденса (A. Giddens), П. Еботт (P. Abbott), Дж. Еспін-Андерсен (G. Esping-Andersen), Р. Коннела (R. Connell), Р. Кромптон (R. Crompton), Дж. Ріглі (J. Wrigley), С. Уолбі (S. Walby), К. Уоллес (C. Wallace).

Проблеми формування гендерної культури, умов упровадження гендерного підходу в закладах вищої освіти, доцільності гендерної освіти та виховання, підготовки кадрів до реалізації ідеї гендерної рівності, інтеграції гендерного підходу в навчально-виховний процес обґрунтовують такі українські науковці, як Т. Голованова, С. Гришак, Т. Дороніна, І. Іванова, О. Кікінежді, Л. Кобелянська, В. Кравець, О. Любарська, І. Мунтяна, Н. Приходькіна, О. Рассказова, П. Терзі, О. Цокур та ін.

Процес розвитку неперервної освіти та її елементів досліджували Ю. Бабанський, Н. Бідюк, В. Блажек, В. Виноградова, Т. Десятов, В. Осипова, С. Романова; Ф. Кумбс (F. Coombs), Т. Хюсен (T. Husen), Ф. Шльосек (F. Shlosek) та ін.; проблеми навчання дорослих – А. Гордон, С. Змійов, В. Пуцов; Дж. Адамс-Вебер (J. Adams-Weber), Е. Торндайк (E. Thorndike), психологічні особливості дорослих – Д. Біррен (D. Birren), Л. Бішоф (L. Bischoff), С. Джуард (S. Jurard), Дж. Флевел (J. Flevel) та ін.; особливості неформальної освіти як складника неперервного навчання висвітлено в наукових працях П. Девіса (P. Davis), Р. Дейва (R. Dave), М. Ераута (M. Eraut), Х. Коллі (H. Collie), К. Куллена (K. Cullen), Д. Філда (D. Field), П. Фордхема (P. Fordham), М. Форесті (M. Forrest), П. Ходкінсона (P. Hodgkinson) та ін.

Метою статті є розкриття ролі неформальної освіти в концепції неперервної освіти фахівців соціальної сфери, що вже здійснюють професійну діяльність, як цілеспрямованого процесу формування гендерної культури фахівців шляхом реалізації освітніх програм і послуг, здійснення освітньо-інформаційної діяльності в межах та поза межами вищої й післядипломної освіти.

Методологія та методи дослідження. У статті використано методи аналізу наукової літератури, узагальнення та систематизації наукових положень, методи емпіричного дослідження (спостереження, тестування).

Виклад основного матеріалу. Проведений аналіз наукових праць дозволив встановити, що гендерна культура – це передусім відмова від будь-якої форми дискримінації за статевою ознакою, руйнування стереотипів, визнання рівності можливостей та рівності результатів, наявність глибоких моральних знань, гендерного мислення з урахуванням міжгендерної взаємодії. Гендерна культура – це індивідуальна характеристика особистості.

На думку більшості вітчизняних учених, поняття «гендерна культура» характеризується основними періодами еволюції характеристики та змісту: період теоретичного конфлікту щодо становища жінки в суспільстві, активне бажання жінок до рівноправ'я (поч. XV ст. – сер. XIX ст.); період боротьби жінки за право бути обраною (XIX ст. – XX ст.); період постановки проблеми дискримінації жінок на рівні теорії, виокремлення причин різниці становища в суспільстві жінок та чоловіків (друга чверть XX ст.); період розкриття феномену сексуальності, диференціація понять «стать» і «гендер», поява чоловічого руху (кінець XX ст.); період «соціального партнерства», уваги на дискримінації жінок і сексуальних меншин, біженців, антидискримінаційний навчальний простір тощо (початок XXI ст.) (Мандрик, 2011).

У наукових напрацюваннях П. Терзі гендерну культуру розглянуто як особливий вид культури, властивий суспільству загалом і конкретній людині як суб'єктові суспільних відносин зокрема. На думку автора, гендерна культура виявляється певною сукупністю матеріальних і духовних багатств, цінностей і змістів, норм і традицій, знакових систем, використовуваних суспільством для закріплення, збереження й передачі надбань накопиченого соціального досвіду, забезпечення комунікації і регуляції соціальної поведінки його членів як представників певної соціальної статі – жіночої й чоловічої (Терзі, 2007).

Під «гендерною культурою фахівців соціальної сфери» ми розуміємо особливу систему реалізації професійних умінь та навичок, що виявляється через комплекс сформованих відповідних інтелектуальних, ціннісно-змістових, мотиваційних і поведінкових характеристик, заснованих на знанні основ гендерної теорії, розвитку духовних потреб, засвоєнні цінностей, норм і правил статево-рольової поведінки, що відповідає принципам гендерного паритету та демократії.

Розуміння сутності гендерної культури фахівців соціальної сфери дозволило дійти висновку про складну багаторівневу та багатофункційну структуру практичної роботи з реалізації цього процесу.

Ефективне формування гендерної культури таких фахівців можливе в процесі неформальної освіти дорослих, що характеризується нетрадиційним підходом до організації навчально-пізнавальної діяльності, високим ступенем гнучкості та різноманітності технологій підготовки; тісним зв'язком із практичною діяльністю та соціокультурним середовищем; стимулюванням самоосвіти, самовиховання та саморозвитку особистості; зверненням до будь-яких професійних, соціальних, етнічних і вікових груп та

високим рівнем адаптованості до індивідуальних потреб кожної особистості.

У більшості зарубіжних досліджень неформальну освіту розуміють як будь-яку навчальну діяльність у робочий чи позаробочий час у колі фахівців, друзів, родини, що не є структурованою, організованою чи спланованою; як освітній процес, що відповідає структурі цієї діяльності, набуває організованої форми, не належить до державних програм обов'язкової освіти та визначається цілеспрямованістю (Colley, 2008).

Концептуальна ідея нашого дослідження ґрунтується на положенні, що неформальна освіта не має затверджених державою програм, але може відбуватися під егідою закладу вищої освіти. Іншими словами, це освіта в незалежній формі. Ураховуючи означене вище, одним із ключових у формуванні гендерної культури фахівців соціальної сфери в процесі неформальної освіти дорослих нами визначено положення щодо створення мережі закладів неформальної освіти, де будуть успішно впроваджені технології цілеспрямованого навчання.

Актуальним постає питання діяльності Центрів гендерної освіти, яка має спрямовуватися на посилення гендерного аспекту в змісті соціально-гуманітарних дисциплін, активізацію виховних заходів, організацію науково-дослідної роботи задля свідомого забезпечення засобами освіти рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, ліквідацію всіх форм дискримінації, запобігання насильству в усіх сферах життя суспільства, протидію торгівлі людьми тощо. У процесі активної взаємодії респондентів із Центрами гендерної освіти формується соціальна спрямованість діяльності, інноваційність, адресність, мобілізованість, активна громадянська позиція, що особливо важливо у світлі досягнення сталого розвитку суспільства та розвитку соціальної активності сучасної молоді. Окрім того, сьогодні постала

нагальна потреба у створенні широкої мережі закладів, які б сприяли неформальній освіті дорослих, зокрема фахівців соціальної сфери, що вже здійснюють професійну діяльність. «Гендерний відкритий університет» – саме такий інноваційний пілотний партнерський проєкт було реалізовано в рамках проєкту «Єдина соціальна мережа» за підтримки Харківської міської ради.

Актуальність створення такого проєкту визначається необхідністю запровадження гендерночутливого підходу в соціальну роботу з населенням в умовах зміни концепції та пошуку нових форм професійної взаємодії в системі «соціальний працівник – клієнт – територіальна громада». Вирішення пов'язаних із цим проблем вимагає підвищення рівня гендерної культури фахівців при наданні соціальної допомоги й підтримки вразливих верств населення. Проєкт було втілено через спільне створення сторонами-партнерами та апробацію на базі КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» ХОР пілотної інноваційної структури – «Гендерний відкритий університет» (ГВУ), метою діяльності якої є забезпечення процесу гендерної просвіти працівників соціальної сфери, підвищення рівня гендерної грамотності та культури в професійному середовищі.

Важливим практичним етапом реалізації дослідження стало те, що комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради стала одним з ініціаторів створення Гендерного відкритого університету, що зумовлювалося певними чинниками: по-перше, академія вже багато років здійснює підготовку майбутніх соціальних педагогів та соціальних працівників, у цьому напрямі напрацьовано великий досвід, вивчено проблеми, з якими стикаються випускники на робочих місцях, розроблено нові інтерактивні форми й методи професійної підготовки; по-друге, академія постійно опікується проблемами гендерної просвіти мо-

лоді. З вересня 2009 року на базі академії діє Центр гендерної освіти, що є структурним науково-дослідним підрозділом академії, який забезпечує надання науково-практичної допомоги соціальним працівникам, соціальним педагогам, учителям шкіл, викладачам та студентам закладів вищої освіти щодо впровадження ідей гендерної рівності в професійну діяльність.

У процесі формування гендерної культури фахівців соціальної сфери одним із інтерактивних осередків неформальної гендерної освіти фахівців соціальної сфери став перший в Україні та Східній Європі Музей жіночої та гендерної історії Gendermuseum, який і сьогодні залишається єдиним гендерним музеєм у цьому просторі. Особливістю екскурсії до Gendermuseum є її міждисциплінарність та інтерактивність. Під час екскурсії відвідувачі та відвідувачки мають можливість: відчутти на собі, як відбуваються в суспільстві процеси гендерного конструювання та маніпуляцій; ознайомитися з міжнародним та українським законодавством у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків та гендерною термінологією; дізнатися про життя жінок у різні історичні часи; зануритися у відтворені умови життя в Харкові минулого століття; взяти участь у дискусіях та інтерактивних вправах; доторкнутися та сфотографуватися з будь-яким експонатом; отримати інформацію щодо гендерних перетворень у світі; ознайомитися з діяльністю міжнародних жіночих та феміністичних ініціатив і Міжнародної асоціації жіночих музеїв. Gendermuseum працює і як методичний центр.

Методична робота включає: розробку нових експозицій з різних тем, навчальних програм різних заходів з гендерної тематики, проведення консультацій, складання роздаткових друкованих матеріалів, створення аудіоматеріалів, розробку методичних матеріалів та інтерактивних завдань з гендерної тематики; підготовку екскурсово-

дів-волонтерів, здійснення інформаційно-методичного супроводу з написання наукових студентських та учнівських робіт з гендерної тематики, розробку та впровадження в освітній процес прогресивних методологічних і методичних підходів і новітніх інформаційних технологій, поширення кращих практик та передового досвіду з просвітницької та виховної роботи з гендерної тематики (Гендерночутливий підхід ... навч.-метод. посіб., 2017, с. 6).

Починаючи з 2017 року, проєкт формування гендерної культури фахівців соціальної сфери орієнтований на гендерну просвіту фахівців з соціального й соціально-правового захисту та надання соціальних послуг, зокрема: персоналу уповноваженого органу з питань пробації, волонтерів пробації; працівників територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг), державних та недержавних соціальних служб; працівників соціально-психологічної служби ЗОШ та ЗВО, викладачів вищої школи, які опікуються підготовкою майбутніх соціальних працівників. До складу слухачів входять фахівці з питань соціальної роботи із суб'єктами Харківського міського відділу з питань пробації управління пробації Північно-Східного міжрегіонального управління з питань виконання кримінальних покарань та пробації Міністерства юстиції, представники адміністрації та співробітники центру «Компас» Харківського благодійного фонду «Благо», відділу соціальної допомоги вдома Індустріального району м. Харкова, відновлювано-реабілітаційного центру «Маяк здоров'я», спортивно-психологічного центру реабілітації алко- і наркозалежних «Радуга», благодійного фонду «Матері проти наркотиків», викладачі кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки Харківської гуманітарно-педагогічної академії. Окрім зазначених категорій фахівців, слухачами стали

провідні спеціалісти Центру зайнятості м. Полтава, соціальні працівники ЦСССДМ різних районів м. Харкова та області, соціальні педагоги ЗНЗ Харківської області.

У ході реалізації проєкту було проведено заняття за спеціально розробленою програмою «Гендерночутливий підхід у роботі з вразливими верствами населення у соціально-правовій сфері» (Гендерночутливий підхід ... навч. прогр, 2017). Програма передбачає засвоєння навчального матеріалу за чотирма модулями:

- гендерні проблеми сучасного суспільства в науково-законодавчому вимірі та в повсякденному житті,
- гендерночутливі практики роботи фахівців та волонтерів у соціальній та соціально-правовій сферах,
- гендерночутливий підхід до організації роботи служби пробації,
- робота працівників пробації із сучасною родиною та громадою як осередками гендерної соціалізації особистості.

До викладання були залучені висококваліфіковані фахівці: експерти з гендерних питань, тренерки Центру гендерної культури, досвідчені викладачі кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки Харківської гуманітарно-педагогічної академії, кандидати наук, доценти, інші фахівці.

У процесі навчання слухачами апробовано значну кількість інтерактивних форм роботи:

- практичні заняття з елементами тренінгу «Впровадження гендерного підходу у виховній діяльності як основний чинник успішної соціалізації особистості учня та рівного правового, соціального, економічного статусу майбутніх жінок та чоловіків» (мета: підвести учасників заняття до усвідомлення абсолютної цінності прав чоловіків і жінок, свободи особи; допомогти усвідомити власну значущість та здатність впливати на гендерну ситуацію в державі;

сформувані активну позицію щодо необхідності участі в гендерних перетвореннях);

- вправа «Традиційні уявлення про чоловіка та жінку», «Вчора, сьогодні, завтра» (мета: підвести групу до розуміння гендерних ролей чоловіків і жінок);

- вправа «Відмінності у вихованні» (мета: сформувані чітке уявлення, що педагогічні вимоги мають бути однакові незалежно від статі);

- робота з кейсами (розбір різних ситуацій, наприклад «От, тобі вже 25... 26, але в тебе ще досі немає дитини... мабуть, оце заpalення, з яким ти до мене прийшла, це якраз через це. Народи, народи – і все пройде!» Якись іще проблеми? – рішення одне: «Народи!» От є така розкішна фраза: «Призначення жінки». І відразу що в голові? Дитина, сім'я, чоловік. А от чоловіче призначення? Трошки пізніше мозок починає працювати та вмикається: дерево посадити, сина виростити, на війні когось захистити, але оце жіноче призначення чітко вистрілює, ментально, а чоловіче призначення – уже не так чітко. Це говорить про те, що воно не таке очікуване, є вибір, а в жінки все чітко: не народила – не відбулася як жінка!») (Гендерночутливий підхід... навч.-метод. посіб., 2017, с. 8).

Наприкінці навчання проводиться екзамен у формі тестування. Тестове завдання включає 30 запитань із варіантами відповідей. Питання стосувались визначення понять «гендер», «гендерні знання», «гендерна рівність», «дискримінація», «гендерні ролі», «гендерні стереотипи»; виявлення чинників появи гендерних стереотипів; теорії Стокгольмського синдрому і трикутника Карпмана; специфіки гендерного підходу в оцінці ризиків і потреб клієнта пробації; симптомів професійного вигорання, що належать до психофізіологічної групи; поняття гендерночутливого підходу в роботі соціального працівника тощо. Результати екзаменаційних відповідей ми проаналізували на основі моти-

ваційного, емоційно-ціннісного, когнітивного компонентів гендерної культури.

За результатами роботи Гендерного відкритого університету підтверджено позитивну динаміку за проявом високого рівня мотиваційного компонента від 22,7% (до експерименту) до 34,4% (після експерименту), достатнього відповідно – від 52,0% до 59,8%, що підтверджує ефективність використання різноманітних розвивальних тренінгових вправ, інноваційно-діяльнісних ігор.

Робота з кейсами сприяла виробленню гендерночутливого ставлення до протилежної статі. За когнітивним компонентом гендерної культури фіксується зростання (від 15,9% до 32,6%). Динаміка поведінкового компонента гендерної культури фахівців соціальної сфери була зафіксована у сформованості високого рівня.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отримані дані засвідчили результативність експериментальної роботи щодо розвитку гендерної культури фахівців соціальної сфери в неформальній освіті дорослих. Важливим результатом реалізації проекту стало створення на базі КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» постійно діючої інноваційної структури – «Гендерний відкрий університет». Функціонування такої структури дає широкі можливості для просвіти фахівців, що працюють у різних соціальних осередках із різними категоріями населення, підготовки їх до вирішення нагальних проблем сучасного суспільства. Перспективою подальших розвідок у цьому напрямі є аналіз системи формування гендерної культури фахівців соціальної сфери в Україні та за кордоном.

Література

Гендерночутливий підхід у роботі з вразливими верствами населення у соціально-правовій сфері: навч.-метод. посіб. / упор. Белоліпцева О. В., Лисенко Ю. О., Ткаченко М. Є., Чер-

нецька Ю. І., Цибуліна І. В.; за заг. ред. О. І. Рассказової. Харків: ХГПА, 2017. 78 с.

Гендерночутливий підхід у роботі з вразливими верствами населення у соціально-правовій сфері: навч. програма [для учасників проекту «Гендерний відкритий університет: гендерна грамотність та культура працівників соціальної сфери»] / упор. Белоліпцева О. В., Лисенко Ю. О., Ткаченко М. Є., Чернецька Ю. І., Цибуліна І. В.; за заг. ред. О. І. Рассказової. Харків: ХГПА, 2017. 11 с.

Мандрик Л. М. Ретроспективний аналіз феномену «гендерна культура». *Нові технології навчання* : наук.-метод. зб. 2011. Вип. 70. С. 87 – 92.

Colley Н., Hodkins P., Malcom J. Informality and formality in learning. *Lifelong Learning Institute University of Leeds*. 2008. P. 93.

Терзі П. П. Формування гендерної культури в студентів вищих технічних закладів навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Кіровоград, 2007. 20 с.

References

Bieloliptseva, O. V., Lysenko, Yu. O., Tkachenko, M. Ye., Chernetska Yu. I., & Tsybulina, I. V.; O. I. Rasskazova (Eds.). (2017). *Hendernochutlyvyi pidkhid u roboti z vrazlyvymy verstvamy naseleennia u sotsialno-pravovii sferi* [Gender-Sensitive Approach in Working with Vulnerable Groups in the Social and Legal Sphere]. Kharkiv [in Ukrainian].

Bieloliptseva, O. V., Lysenko, Yu. O., Tkachenko, M. Ye., Chernetska, Yu. I., & Tsybulina, I. V.; O. I. Rasskazova (Eds.). (2017). *Hendernochutlyvyi pidkhid u roboti z vrazlyvymy verstvamy naseleennia u sotsialno-pravovii sferi* [Gender-Sensitive Approach in Working with Vulnerable Groups in the Social and Legal Sphere]. Kharkiv [in Ukrainian].

Mandryk, L. M. (2011). *Retrospektyvnyi analiz fenomenu «henderna kultura»* [Retrospective Analysis of the Phenomenon of «Gender culture»]. *Novi tekhnolohii*

navchannia – New Learning Technologies, 70, 87-92 [in Ukrainian].

Colley, Н., Hodkins, P., & Malcom, J. (2008). Informality and formality in learning. *Lifelong Learning Institute University of Leeds*, 93 [in English].

Terzi, P. P. (2007). *Formuvannia hendernoї kultury v studentiv vyshchychykh tekhnichnykh zakladiv navchalnykh zakladiv* [Formation of Gender Culture in Students of Higher Technical Institutions of Educational Institutions]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kirovohrad [in Ukrainian].

***

Белоліпцева О. В. **Практичний досвід формування гендерної культури фахівців соціальної сфери в неформальній освіті дорослих**

У статті розкрито досвід неформальної гендерної освіти працівників соціальної сфери в умовах упровадження гендерночутливого підходу. Проведено аналіз наукових праць щодо поняття «гендерна культура», надано авторське визначення гендерної культури фахівців соціальної сфери як особливої системи реалізації професійних умінь та навичок, що виявляється через комплекс сформованих відповідних інтелектуальних, ціннісно-змістових, мотиваційних і поведінкових характеристик, заснованих на знанні основ гендерної теорії, розвитку духовних потреб, засвоєнні цінностей, норм і правил статево-рольової поведінки, що відповідає принципам гендерного паритету та демократії. Розкрито досвід упровадження інноваційного пілотного партнерського проекту «Гендерний відкритий університет». Проаналізовано досвід роботи Центру гендерної освіти, що є структурним науково-дослідним підрозділом академії, який забезпечує надання науково-практичної допомоги соціальним працівникам, соціальним педагогам, учителям шкіл, викладачам і здобувачам освіти за-

кладів вищої освіти щодо впровадження ідей гендерної рівності в професійну діяльність. Визначено, що функціонування такої структури дає широкі можливості для просвіти фахівців, що працюють у різних соціальних осередках.

Ключові слова: Центр гендерної освіти, Гендерний відкритий університет, неформальна освіта, просвіта, гендерна культура, фахівці соціальної сфери, неформальна освіта дорослих.

Белолипцева Е. В. Практический опыт формирования гендерной культуры специалистов социальной сферы в неформальном образовании взрослых

В статье раскрыт опыт неформального гендерного образования работников социальной сферы в условиях внедрения гендерно-чувствительного подхода. Проведен анализ научных работ относительно понятия «гендерная культура», предложено авторское определение гендерной культуры специалистов социальной сферы как особой системы реализации профессиональных умений и навыков, что проявляется через комплекс сложившихся соответствующих интеллектуальных, ценностно-смысловых, мотивационных и поведенческих характеристик, основанных на знании основ гендерной теории, развития духовных потребностей, усвоении ценностей, норм и правил пологолевого поведения, что соответствует принципам гендерного паритета и демократии.

Раскрыт опыт внедрения инновационного пилотного партнерского проекта «Гендерный открытый университет». Проанализирован опыт работы Центра гендерного образования, который является структурным научно-исследовательским подразделением академии, обеспечивает предоставление научно-практической помощи социальным работникам, социальным педагогам, учителям школ, преподавателям и студентам высших учебных заведений по внедрению идей гендерного равенства в профессиональной деятельности. Определено, что функционирова-

ние такой структуры дает широкие возможности для просвещения специалистов, работающих в различных социальных ячейках.

Ключевые слова: Центр гендерного образования, Гендерный открытый университет, неформальное образование, просветительство, гендерная культура, специалисты социальной сферы, неформальное образование взрослых.

Beloliptseva O. V. Practical Experience in the Formation of Gender Culture of Social Specialists in Non-formal Adult Education

The article reveals experience of non-formal gender education of social workers in terms of introduction of a gender-sensitive approach. We have analyzed scientific works in relation to the concept of gender culture, and have given the author's definition of «gender culture of social specialists» as a special system of professional skills realization, which is actualized through the complex of formed appropriate intellectual, value-based, motivational and behavioral characteristics. They are based on the knowledge of gender theory, the development of mental needs, learned values and rules of gender-based behavior in line with the gender parity and democracy.

The experience of implementing an innovative pilot partnership project «Gender Open University» has been described. We have analyzed the experience of the Center for Gender Education, which is a research department of an academy that provides scientific and practical assistance to social workers, social pedagogues, schoolteachers and students of higher educational institutions in the introduction of ideas of gender equality in professional activities. It has been determined that such a department provides a wide range of opportunities for educational professionals who work in different social areas.

Keywords: the Center for gender education, Gender open university, non-formal education, enlightenment, gender culture, social specialists, non-formal adult education.